

Nr 18.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 29 § lagen om allmän sjukförsäkring.

Andra lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 360 i första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* samt nr 291 i andra kammaren av fröken *Ager m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att 29 § lagen om allmän sjukförsäkring må erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse:)

29 §.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar, dock för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år eller varunder försäkrad börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension så länge förmånen åtnjutes.

(Föreslagen lydelse:)

29 §.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst sjuhundratrettio dagar, dock för högst nittio dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år eller varunder försäkrad börjat uppbära folkpensionsförmån i annan form än ålderspension *eller blindtillägg och invalidpensionens grundbelopp*, så länge förmånen åtnjutes.

Vid tillämpning — — — — — nämnda tid.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen I: 360.

Frågans tidigare behandling.

Socialvårdskommittén föreslog i sitt betänkande VII angående lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15), som låg till grund för den år 1946 beslutade sjukförsäkringslagen, att personer, som ägde uppbära tilläggspension eller invalidunderstöd enligt dåvarande lagstiftning, icke skulle

vara sjukpenningförsäkrade. Förslaget föranleddes huvudsakligen av önskemålet att draga en tydlig gränslinje mellan folkpensioneringen och sjukförsäkringen. I en därefter över förslaget upprättad *departementspromemoria* uttalades emellertid, att tillräckligt bärande skäl sänkades att från sjukpenningförsäkringen undantaga personer, vilkas årsinkomst uppginge till det för tillhörighet till denna försäkring föreslagna minimibeloppet, 600 kronor, enbart på grund av att de tillerkänts tilläggspension eller invalidunderstöd.

I *proposition nr 312 till 1946 års riksdag* framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att frågan kommit i ett något annat läge genom den då i proposition nr 220 föreslagna nya folkpensioneringslagstiftningen. Det syntes honom icke böra ifrågakomma att helt utesluta dem, som uppbure en inkomstprövad folkpension, från sjukpenningförsäkringen. Visst utrymme för denna försäkring torde enligt hans uppfattning även finnas för dem som icke åtnjuta annan folkpensionsförmån än den allmänna ålderspensionen. Det vore emellertid då erforderligt med vissa särbestämmelser för folkpensionärerna för att vinna erforderlig samordning mellan ifrågavarande båda grenar av socialförsäkringen. Anpassningen borde ske på så sätt, att sjukpenningen för de sjukpenningförsäkrade folkpensionärerna begränsades till två kronor om dagen och att sjukhjälpstiden begränsades till 90 dagar för varje sjuklighetstillstånd.

Riksdagen beslöt på hemställan av tredje särskilda utskottet i dess utlåtande nr 1 i enlighet med propositionens förslag.

I *socialförsäkringsutredningens betänkande angående sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring* (SOU 1952: 39) föreslogs ingen saklig ändring i bestämmelsen att sjukhjälpstiden skulle vara 730 dagar för försäkrade i allmänhet och 90 dagar för folkpensionärer. I remissyttrande över betänkandet hemställde *De blindas förening*, att den för folkpensionärer föreslagna kortare sjukhjälpstiden icke skulle avse blinda, som uppbure enbart invalidpensionens grundbelopp jämte blindtillägg. Liknande synpunkter framförde *De lungsjukas riksförbund* med avseende över huvud taget å invalidpensionärer som på grund av inkomst av tjänst i invalidpension eller sjukbidrag uppbure endast invalidpensionens grundbelopp eller däromkring.

I *proposition nr 178 till 1953 års riksdag*, varigenom förslag till ändringar i sjukförsäkringslagen framlades, yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, angående detta spörsmål:

»Med anledning av vad i remissyttrandena anförts angående sjukhjälpstiden för invalidpensionärer — och då närmast sådana pensionärer, vars folkpension utgår med lågt belopp på grund av att vederbörande har inkomst av förvärsarbete — vill jag erinra därom, att ett inkomstbortfall vid långvarig sjukdom i regel skapar förutsättningar för en höjning av folkpensionen. Vidare må framhållas, att folkpensionärernas ställning i den av mig förordade obligatoriska sjukförsäkringen i övrigt blir gynn-

sammare än enligt den antagna lagen. Den nuvarande frivilliga sjukförsäkringen är ofta stängd för den kategori det här gäller. Jag har tidigare betonat det önskvärda i att försiktighet iakttages vid lagstiftningens utformning och det nödvändiga i att kostnaderna för försäkringen begränsas. På grund därav har jag funnit mig böra godtaga utredningens förslag i denna del.»

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1953 nr 17, framhöll i utlåtandet bl. a., att för folkpensionärernas försörjning anordnats en annan socialförsäkringsgren, nämligen folkpensioneringen, och att den i propositionen föreslagna regeln angående sjukhjälpstiden kunde anses innebära ett steg mot en samordning mellan de båda socialförsäkringsgrenarna. Det vore emellertid enligt utskottets mening angeläget att denna samordningsfråga vunne ytterligare beaktande vid de utredningar rörande socialförsäkringen, som framdeles komme att äga rum. Utskottet erinrade jämväl om att propositionen för folkpensionärernas del så till vida innebar en förbättring vid jämförelse med den år 1946 antagna lagen, att någon särskild regel om begränsning av storleken av dessa sjukkassemedlemmars sjukpenning icke föreslagits.

Pågående utredning.

Socialförsäkringsutredningen skall, enligt därom den 27 november 1953 utfärdade direktiv, utreda spörsmål om samordning mellan folkpensioneringen och sjukförsäkringen. I direktiven påpekar statsrådet Sträng, att det, då lagen om allmän sjukförsäkring trätt i kraft den 1 januari 1955, kommer att inträffa, att samma sjukdom, som enligt folkpensionslagens regler föranleder sjukbidrag eller invalidpension, medför rätt till sjukpenning m. m. från allmän sjukkassa. Beträffande de problem angående samordning mellan folkpensionering och sjukförsäkring, som därvid uppkommer, anför statsrådet bl. a.:

»I fråga om rätten till läkarvårdsersättning från sjukkassan är sjukhjälpstiden obegränsad. Men sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst 730 dagar, dock för högst 90 dagar för tid efter utgången av den månad, varunder försäkrad fyllt 67 år eller börjat uppbära folkpension i annan form än ålderspension, så länge förmånen åtnjutes. Denna begränsning av sjukhjälpstiden för folkpensionärer tillkom i syfte att förhindra att förmåner, genom vilka den sjuke kan erhålla sin försörjning, skall under längre tid utgå från båda hållen. Tages hänsyn till att annan folkpension än ålderspension i regel vid den första utbetalningen utgår retroaktivt för ett antal månader — som vid utdragen prövning kan vara flera än de förutnämnda 3 månaderna — är det uppenbart att för en avsevärd tid kan komma att samtidigt utgå hel sjukpenning och sjukbidrag eller invalidpension jämte bostadstillägg. Folkpensionsförmånerna — utöver grundpensionen 200 kr. — minskas dock i viss mån med hänsyn till sjukpenningen.

Som framgår av det sagda leder reglerna i folkpensioneringslagen, å ena, och i sjukförsäkringslagen, å andra sidan, till bl. a. följande resultat. Den sjukes val av tidpunkt för ansökan om sjukbidrag eller invalidpension blir i viss mån avgörande för frågan om hur lång tid han äger uppbära ifrågasvarande förmåner från både sjukförsäkringen och folkpensioneringen. Den sjukes ansökan om folkpension kan även resultera i att den normala tvååriga sjukhjälpstiden för sjukförsäkringen förkortas. Vidare kan begränsningen av sjukhjälpstiden till 730 dagar medföra, att man kan vara sjukskrivnen och kanske även vara intagen på sjukhus utan att få vare sig sjukpenning resp. ersättning för utgifter för sjukhusvård, enär sjukhjälpstiden är slut, eller folkpension. Att folkpension i sådant fall inte utgår kan bero på att ansökan därom inte ingivits; en försenad ansökan kan dock som förut nämnts i sinom tid i viss utsträckning medföra retroaktiv utbetalning av folkpension. Anledningen kan också vara den att förutsättningarna för rätt till folkpension saknas trots den långa sjuktiden, d. v. s. oförmågan att försörja sig kan inte antagas bli varaktig eller föreligga ytterligare avsevärd tid — enligt praxis minst ett år. Härvid bör även bemärkas, att de s. k. sammanläggningsreglerna inom sjukförsäkringen kan medföra att utförsäkring äger rum redan efter en kortvarig sjukperiod.

De nu angivna förhållandena är enligt min mening icke tillfredsställande. En utredning är därför påkallad rörande samordningen mellan folkpensioneringen å ena sidan och sjukförsäkringen å den andra. Även andra skäl för en sådan utredning än de nyss nämnda torde finnas. Sålunda synes sjukförsäkringens erfarenheter rörande den sjuke i möjlig mån böra komma till utnyttjande vid prövningen av rätten till sjukbidrag eller invalidpension.

Med hänsyn till den samordning, som kommer att bli rådande mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, bör vid en utredning av nu förevarande slag även beaktas samordningen mellan folkpensioneringen och yrkesskadeförsäkringen, såvitt avser sjukpenningförmånen.

Socialförsäkringsutredningen, vars förslag om samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna låg till grund för de i år beslutade ändringarna i sjukförsäkringslagen, har numera i huvudsak fullgjort de utredningen tidigare lämnade uppdragen. Jag anser det då lämpligt, att åt socialförsäkringsutredningen nu uppdrages att verkställa utredning och inkomma med förslag även rörande här förut omnämnda och i övrigt föreliggande spörsmål om samordning mellan framför allt sjukförsäkringen men i viss mån även yrkesskadeförsäkringen, å ena, och folkpensioneringen, å andra sidan.

Att åstadkomma ett mera tillfredsställande resultat på förevarande område är — som framgår av det anförda — delvis ett administrativt problem, som måhända kan lösas genom ändring av bestämmelserna rörande ansökan om folkpension och genom föreskrifter om samarbete mellan sjuk-kassa och pensionsnämnd. Emellertid torde erfordras även nya regler av materiell natur, särskilt om det skall bli möjligt att undvika att vissa av sjukdom föranledda hjälpfall antingen inte täckes av vare sig sjukförsäkringen eller folkpensioneringen eller täckes dubbelt under mera avsevärd tid. Olika vägar att tillgodose dessa fall kan givetvis tänkas. Härvid synes böra särskilt undersökas huruvida det är möjligt att anknyta sjukhjälpstidens längd inom sjukförsäkringen till den tidpunkt då rätt till folkpension kan anses föreligga. Måhända kan det därvid visa sig möjligt att även förenkla sjukförsäkringen genom att avskaffa sammanläggningsreglerna.»

Utskottet.

Enligt 29 § lagen om allmän sjukförsäkring utgör sjukhjälpstiden 730 dagar för försäkrade i allmänhet och 90 dagar för folkpensionärer. Såsom motionärerna påpekar innebär denna bestämmelse bl. a., att en förvärvsarbetande invalidpensionär, som i egenskap av löntagare är sjukpenningförsäkrad, icke genom sjukförsäkringen erhåller någon kompensation för inkomstbortfall vid sjukdom utöver 90 dagar. Inkomstbortfallet medför emellertid då i regel förutsättningar för höjning av folkpensionen. Begränsningen av sjukhjälpstiden för folkpensionärer har tillkommit i syfte att förebygga, att förmåner skall under längre tid utgå från både folkpensioneringen och sjukförsäkringen. Motionärerna föreslår, att den för folkpensionärer stadgade kortare sjukhjälpstiden icke skall avse blinda, som uppbär endast invalidpensionens grundbelopp jämte blindtillägg.

Utskottet är ense med motionärerna om att invändningar i vissa avseenden kan riktas mot bestämmelserna om sjukhjälpstidens längd. Utskottet kan dock icke förorda en bestämmelse av det innehåll motionärerna föreslår. Möjligheterna att åstadkomma en bättre samordning mellan sjukförsäkringen och folkpensioneringen utredes för närvarande. En särregel om sjukhjälpstiden för dem som på grund av blindhet uppbär viss invalidpension måste befaras komma att försvåra en ändamålsenlig lösning av samordningsfrågan i övrigt. Även bortsett härifrån väcker den av motionärerna föreslagna bestämmelsen betänkligheter. Här må endast beröras de tröskelproblem, som skulle uppstå om man såsom motionärerna föreslår låter sjukhjälpstidens längd bero på om den person det gäller utöver grundpension och blindtillägg uppbär en inkomstprövad folkpensionsförmån eller icke. De inkomstprövade pensionsförmånerna kan utgå med förhållandevis ringa belopp, beroende på att vederbörandes inkomst ligger strax under gränsen för rätt till dylik förmån. Dessa förmåner fastställas vidare med hänsyn till sådana faktorer som vederbörandes civilstånd, makes inkomst och, i fråga om bostadstillägg, bostadskostnader. Motionärernas förslag skulle således medföra bl. a., att blinda, vilkas folkpensionsförmåner endast med mindre belopp skiljer sig från varandra och som har helt eller väsentligen samma inkomst, skulle kunna få olika sjukhjälpstid. En annan lösning av detta samordningsproblem bör därför eftersträvas. På grund härav och med hänvisning till att utredning om samordning mellan sjukförsäkringen och folkpensioneringen pågår får utskottet avstyrka bifall till motionerna.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner, I: 360 och II: 291, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1954.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Norman, Sunne*, Nils Elowsson*, fru Svenson, herrar Lundgren*, Grönkvist och Kronstrand;

från a n d r a kammaren: fru Johansson i Norrköping*, fru Västberg*, herrar Lundberg, Carlsson i Bakeröd*, Andersson i Alfredshem, fröken Höjer, fru Ewerlöf* och herr Königson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.